

Vandråd 2019-2020 – bidrag til Særlig MiljøVurdering (SMV)

SMV for vandopland 1.5 Randers Fjord i forbindelse med Vandområdeplan 2021-2027

Kommunerne bidrager til Miljø- og Fødevareministeriets miljørapport (SMV), der skal laves i forbindelse med udarbejdelse af indsatsprogrammet for Vandområdeplan 2021-2027.

Rapporten beskriver og vurderer de forhold, som kræves efter miljøvurderingsloven. Det er blandt andet, hvor dette er relevant, den sandsynlige væsentlige indvirkning af indsatserne på f.eks. den biologiske mangfoldighed, befolkningen, menneskers sundhed, fauna, flora, jordbund, vand, luft, klimatiske faktorer, materielle goder, landskab, kulturarv, herunder kirker og deres omgivelser, samt arkitektonisk og arkæologisk arv og det indbyrdes forhold mellem disse faktorer.

Foreslåede virkemidler i oplandet

Af nedenstående oversigt fremgår foreslåede indsatser og virkemidler for vandopland 1.5 Randers Fjord i Vandområdeplan 2021-27. De foreslåede indsatser er indtastet statens IT-værktøj "Forslag til indsatsprogram for vandområdeplaner 2021-2027". 11 spærringer er desuden indmeldt som forslag til Vandområdeplan 2021-2027 udenom IT-værktøjet. Det er sket efter aftale med staten.

Virkemiddel	Type	Km/stk.
Udlægning af groft materiale	Mindre restaurering	106 km

Udlægning af groft materiale og træplantning	Mindre restaurering	12 km
Udskiftning af bundmateriale	Mindre restaurering	4 km
Hævning af vandløbsbunden	Mindre restaurering	5 km
Plantning af træer langs vandløb	Mindre restaurering	14 km
Genslyngning	Større restaurering	41 km
Åbning af rørslagte strækninger med hævning af bund og/eller genslyngning	Større restaurering	0,5 km/2 stk.
Åbning af rørslagte strækninger med smårestaurering (RIN-3042)	Kombination større og mindre restaurering	5 km/2 stk.
Fjernelse af fysiske spærringer	Punktrestaurering	72 stk.
Etablering af sandfang	Punktrestaurering	12 stk.
Etablering af okkerrensingsanlæg	Punktrestaurering	0 stk.

Der er desuden indmeldt en række forslag til yderligere restaureringsindsatser i vandløb til staten. Disse forslag er der ikke pt. finansiering til, og de fremgår derfor ikke af ovenstående oversigt.

Vurdering af indvirkning på miljøet

Indvirkning på den biologiske mangfoldighed, flora og fauna

Biologisk mangfoldighed, flora og fauna påvirkes positivt af tiltag, der forbedrer de fysiske forhold i vandløbene. Dels skaber det bedre livsbetingelser for den akvatiske flora og fauna og dels kan nogle af virkemidlerne resultere i mere varieret natur op til vandløbene (plantning af træer m.m.). Fjernelse af spærringer resulterer i bedre betingelser for spredning og vandring for flora og fauna. For fisk, der vandrer mellem fersk og saltvand i forbindelse med f.eks. gydning, opvækst og fouragering, kan der også forventes en positiv effekt. De mange positive effekter af virkemidlerne på den akvatiske flora og fauna er beskrevet i DCE's publikation nr. 341 2019 "Virkemidler til forbedring af de fysiske forhold i vandløb" vers. 2 og gennemgås ikke yderligere her.

En del af de vandløbsstrækninger og spærringer, hvor der er foreslåede indsatser, er beliggende i Natura2000-områder. Indsatserne forventes at være gavnlige for udpegningsgrundlaget for naturbeskyttelsesområderne. Det vil især gælde naturtypen "vandløb med vandplanter" og arterne; flodlampret, havlampret, bæklampret, odder, grøn kølleguldsmed og stor kær guldsmed.

I de kommende forundersøgelser af vandløbsprojekterne laves en foreløbig vurdering (også kaldet screening eller væsentlighedsvurdering) af om de enkelte projekter kan påvirke udpegningsgrundlaget i de udpegede Natura 2000-områder væsentligt. I bekræftende fald foretages en egentlig konsekvensvurdering af projektet, og der vil evt. ske tilpasninger eller ændringer af projektet, så det ikke skader udpegningsgrundlaget. Hvis et projekt ikke kan gennemføres uden at skade et Natura2000-område, kan det ikke gennemføres.

Gennemførelse af indsatserne vil have en positiv effekt på en del arter som i dag optræder på den danske rødliste over truede arter, herunder f.eks. den kritisk truede ål og en lang række invertebrater.

Indvirkning på klimatiske faktorer

Nogle af de anvendte virkemidler forventes også at mindske effekterne af de forventede klimaforandringer.

Der forventes genslynget 41 km vandløb. Når vandløbet genslynkes forsinkes vandet på sin vej, hvorved de største afstrømningstoppe udjævnes, så oversvømmelseshændelser i nedstrøms liggende byer og på landbrugsarealer reduceres.

Plantning af træer langs vandløb (14 km) og udlæg af groft materiale med træplantning (12 km) kan give en gavnlig effekt på vandløbet ved at reducere vandtemperaturen i de varme måneder og hermed medvirke til bedre iltforhold.

Når der fjernes opstemninger og lignende, der spærrer for faunaens vandringer, er løsningen ofte at fjerne "stuvezonen" opstrøms. Hermed genskabes vandløbets kontinuitet, de oprindelige faldforhold genskabes og risikoen for oversvømmelser i de nærmeste omgivelser minimeres.

I forbindelse med gennemførelse af vandløbsprojekterne skal broer, herunder rørbroer ofte udskiftes. De nye broer har ofte større dimensioner end de gamle, hvilket er med til at klimasikre ved ekstreme vandføringer.

Indvirkning på befolkning og menneskers sundhed

Der vurderes ikke at være væsentlige indvirkninger på befolkningen og menneskers sundhed.

Lodsejerne inddrages så tidligt som muligt. Projekterne udformes i samråd med implicerede lodsejere så de så vidt muligt ikke skader de stedlige landbrugs- og erhvervsmæssige interesser.

Viser forundersøgelsen, at gennemførelse af en indsats påvirker f.eks. landbrug, skovbrug eller dambrug, så det medfører en ændret arealanvendelse og/eller drift, er der mulighed for at opnå kompensation for dokumenteret tab. Der kan f.eks. være tale om flytning eller genåbning af rørlagte vandløb i et dyrket område, genslyngning af vandløb, større projekter med sandfang, projekter som får dyrkningsmæssig indflydelse på tilstødende arealer, eller at arronderingen af jorden forringes. I de fleste tilfælde vil en påvirkning være meget beskeden og kun lokal.

Indsatsen for at forbedre tilstanden i vandløbene herunder fiskens levevilkår, øger de rekreative værdier i vandløbene og langs de danske kyster, til glæde for lystfiskere og andre der holder af at færdes i naturen.

Indvirkning på jordbund

De fleste vandløbsprojekter vil berøre forurenede jord, men specielt ved projekter i byer undersøges dette nærmere i forundersøgelsen. Er der forurenede jord i et projektområde håndteres dette efter gældende regler.

I det omfang et projekt medfører en lavere vandstand i vandløbet og dets nærområde kan forekomme af pyrit udvaskes, hvilket kan resultere i en højere koncentration af "okker" i vandløbene. I Randers Fjord-oplandet ses generelt kun få okkerbelastede vandløb og det anses som et perifert og lokalt problem specielt knyttet til vandløbsspidser. I forbindelse med forundersøgelser undersøges det om projektet ligger i et okkerfølsomt område og projektet tilpasses, så der ikke opstår en okkerforurening.

Indvirkning på vandkvalitet, grundvand og luft

Restaurering af vandløb vil fremme en bedre vandkvalitet. I takt med, at vandløbenes fysiske tilstand bedres vil iltningen af vandet øges, stofomsætningen i sedimentet forbedres.

Det vurderes, at der ikke vil være væsentlige negative indvirkninger på vandkvalitet, grundvand eller luft i forbindelse med vandløbsprojekterne.

Indvirkning på landskab

Forbedringer af de fysiske forhold i vandløb, ådale, genåbning af rørlagte vandløbsstrækninger og fjernelse af spærringer, kan ud over natur- og miljøgevinsterne også skabe landskabelige gevinster i form af større visuelle oplevelsesværdier, økologiske landskabskorridorer og et mere naturligt og varieret udtryk.

Etablering af okkerbassiner og sandfang, herunder køreveje, sker med hensyntagen til landskabelige interesser.

Indvirkning på kulturarv

I forundersøgelserne af vandløbsprojekterne undersøges risikoen for påvirkninger af særlige kulturarvsinteresser og det ansvarlige museum kontaktes, hvis projektet omfatter jordarbejde. Under gravearbejde m.v. er der opmærksomhed på muligheden for at finde fortidsminder. Hvis der bliver fundet spor efter fortidsminder ved anlægsarbejder, standses dette og det ansvarlige museum kontaktes.

Det visuelle indtryk ved kirker og kulturmiljøer forventes enten ikke at blive påvirket eller blive påvirket positivt som nævnt ovenfor under landskab.